

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-121/15

**Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE)
proti
Premier ministre a dalším**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Conseil d'État (Francie)]

„Řízení o předběžné otázce — Sbližování právních předpisů — Směrnice 2009/73/ES — Energie — Odvětví plynu — Stanovení cen dodávek zemního plynu konečným zákazníkům — Regulované sazby — Překážka — Slučitelnost — Kritéria pro posouzení — Cíl bezpečnosti dodávek a cíl územní soudržnosti“

Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 7. září 2016

1. *Sbližování právních předpisů — Opatření pro sbližování — Společná pravidla pro vnitřní trh se zemním plynem — Směrnice 2009/73 — Uložení povinností veřejné služby dodavatelům — Stanovení cen dodávek zemního plynu — Kvalifikace jako překážka dosažení konkurenčního trhu se zemním plynem*

(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73, čl. 3 odst. 1)

2. *Sbližování právních předpisů — Opatření pro sbližování — Společná pravidla pro vnitřní trh se zemním plynem — Směrnice 2009/73 — Uložení povinností veřejné služby dodavatelům — Stanovení cen dodávek zemního plynu — Přípustnost — Podmínky — Sledování cíle obecného hospodářského zájmu — Posuzovací pravomoc členských států — Omezení*

(Články 14 a 106 SFEU; Protokol č. 26 připojený ke Smlouvě o EU a Smlouvě o FEU; Listina základních práv Evropské unie, článek 36; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73, čl. 3 odst. 1 a 2)

3. *Sbližování právních předpisů — Opatření pro sbližování — Společná pravidla pro vnitřní trh se zemním plynem — Směrnice 2009/73 — Uložení povinností veřejné služby dodavatelům — Stanovení cen dodávek zemního plynu — Přípustnost — Podmínky — Dodržení zásady proporcionality — Nezbytnost opatření — Kritéria pro posouzení*

(Článek 106 SFEU; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73, čl. 3 odst. 2)

4. *Sbližování právních předpisů — Opatření pro sbližování — Společná pravidla pro vnitřní trh se zemním plynem — Směrnice 2009/73 — Uložení povinností veřejné služby dodavatelům — Stanovení cen dodávek zemního plynu — Přípustnost — Podmínky — Nediskriminační povaha opatření*

(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73, čl. 3 odst. 1 a 2)

1. Článek 3 odst. 1 směrnice 2009/73 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem musí být vykládán v tom smyslu, že zásah členského státu spočívající v uložení povinnosti určitým dodavatelům, mezi nimi i historickému dodavateli, nabízet dodávky zemního plynu konečným spotřebitelům za regulované sazby představuje samotnou svojí povahou překážku dosažení konkurenčního trhu se zemním plynem upraveného v tomto ustanovení a tato překážka existuje, přestože tento zásah nebrání tomu, aby všichni dodavatelé na trhu předkládali konkurenční nabídky za ceny nižší než tyto sazby.

Ačkoliv z žádného ustanovení směrnice 2009/73 nevyplývá, že cena dodávek zemního plynu musí být stanovena výhradně na základě nabídky a poptávky, vyplývá totiž takový požadavek ze samotného účelu a obecné systematiky této směrnice, jejímž cílem je dosažení zcela a skutečně otevřeného a konkurenčního vnitřního trhu se zemním plynem, na němž si všichni spotřebitelé mohou svobodně vybírat své dodavatele a všichni dodavatelé svobodně zásobovat své zákazníky. V tomto ohledu určení sazeb vyplývající ze zásahu orgánů veřejné moci nezbytně ovlivňuje hospodářskou soutěž, a proto je právní úprava ukládající povinnost nabízet na trhu zemní plyn za určenou cenu neslučitelná s cílem dosáhnout otevřeného a konkurenčního trhu se zemním plynem, jak jej upravuje čl. 3 odst. 1 směrnice 2009/73. Kromě toho skutečnost, že podniky dotčené regulovanými sazbami mohou rovněž svobodně stanovovat své nabídky na trhu, nemůže zpochybnit zjištění, že dotyčný státní zásah ovlivňuje hospodářskou soutěž. Samotná existence dvou segmentů trhu, a sice segmentu, na kterém se ceny stanoví mimo hospodářskou soutěž, a segmentu, na kterém je jejich stanovení ponecháno tržním silám, je totiž neslučitelná s vytvořením otevřeného a konkurenčního vnitřního trhu se zemním plynem.

(viz body 26, 31–33, výrok 1)

2. Státní zásah do stanovení cen dodávek zemního plynu konečným spotřebitelům může být podle směrnice 2009/73 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem přípustný, budou-li splněny tři podmínky. Zaprvé tento zásah musí sledovat cíl obecného hospodářského zájmu, zadruhé zásah musí dodržovat zásadu proporcionality a zatřetí musí zásah stanovit jasně vymezené, transparentní, nediskriminační a ověřitelné požadavky veřejné služby a zaručit plynárenským podnikům Unie rovný přístup ke spotřebitelům.

Pokud jde o první podmínku týkající se existence obecného hospodářského zájmu, její výklad je třeba zasadit do nového kontextu vyplývajícího ze vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, který zahrnuje vedle článku 106 SFEU rovněž článek 14 SFEU, Protokol (č. 26) o službách obecného zájmu, připojený ke Smlouvě o EU, ve znění Lisabonské smlouvy, a ke Smlouvě o FEU, a Listinu základních práv Evropské unie, která získala stejnou právní sílu jako Smlouvy, konkrétně její článek 36 týkající se přístupu ke službám obecného hospodářského zájmu. Členské státy tak mohou při dodržení práva Unie určit rozsah a organizaci svých služeb obecného hospodářského zájmu. Zejména mohou zohlednit cíle, které jsou vlastní jejich vnitrostátní politice. V tomto ohledu v rámci posouzení, jež členské státy musí provést podle směrnice 2009/73, aby určily, zda je v obecném hospodářském zájmu třeba podnikům působícím v odvětví zemního plynu uložit povinnosti veřejné služby, přísluší členským státům usilovat o dosažení rovnováhy mezi cílem liberalizace a dalšími cíli, které sleduje tato směrnice. V této souvislosti podává čl. 3 odst. 2 směrnice 2009/73 demonstrativní výčet druhů činností, v nichž lze ukládat povinnosti veřejné služby, a členské státy v souladu s unijním právem mohou volně stanovit, které cíle obecného hospodářského zájmu chtějí sledovat při ukládání povinností veřejné služby. Tyto povinnosti nicméně musí mít vždy za cíl dosažení jednoho či více cílů obecného hospodářského zájmu.

Z toho vyplývá, že čl. 3 odst. 2 směrnice 2009/73, vykládaný ve světle článků 14 a 106 SFEU a Protokolu (č. 26) o službách obecného hospodářského zájmu, připojeného ke Smlouvě o EU, ve znění Lisabonské smlouvy, a Smlouvě o FEU, musí být vykládán v tom smyslu, že umožňuje členským státům posoudit, zda je v obecném hospodářském zájmu vhodné uložit podnikům působícím v odvětví plynu povinnosti veřejné služby týkající se cen dodávek zemního plynu, zejména s cílem zajistit

bezpečnost dodávek a územní soudržnost, za předpokladu, že jsou splněny všechny podmínky, které čl. 3 odst. 2 této směrnice stanoví, a zvláště požadavek nediskriminační povahy takových povinností, a dále že uložení těchto povinností je v souladu se zásadou proporcionality.

(viz body 36, 37, 40, 44, 45, 50, 73, výrok 2)

3. Článek 3 odst. 2 směrnice 2009/73 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání metodě určení ceny, která je založena na zohlednění nákladů, pokud použití takové metody nemá za následek státní zásah překračující meze toho, co je nezbytné k dosažení sledovaných cílů obecného hospodářského zájmu. Ze samotného znění článku 106 SFEU totiž vyplývá, že povinnosti veřejné služby, které mohou být podle uvedeného čl. 3 odst. 2 podnikům uloženy, musí dodržovat zásadu proporcionality, a že tedy uvedené povinnosti mohou po 1. červenci 2007 zasahovat do volného stanovení cen dodávek zemního plynu pouze v rozsahu nezbytném k dosažení cíle obecného hospodářského zájmu, který sledují, a v důsledku toho pouze po nezbytně časově omezené období.

Pokud jde o zásah založený na zásadě krytí veškerých nákladů historického dodavatele za použití reprezentativního vzorce jeho nákladů na dodávky a metodologie posouzení jeho jiných nákladů, než jsou náklady na dodávky, vyhodnocené po roční analýze vývoje nákladů provedené regulačním orgánem, požadavek nezbytnosti v zásadě vyžaduje identifikovat složku ceny plynu, do které je nutné zasáhnout, aby bylo dosaženo cíle sledovaného zamýšleným státním zásahem. Je věcí vnitrostátního soudu, aby posoudil, zda použitá metoda zásahu do cen nejde nad rámec toho, co je nezbytné pro dosažení sledovaných cílů obecného hospodářského zájmu, a zda neexistují přiměřená méně omezující opatření. Kromě toho musí být požadavek proporcionality posouzen rovněž s ohledem na osobní působnost dotčeného opatření a konkrétněji s ohledem na osoby, které z něj mají prospěch.

(viz body 53, 65–67, 73, výrok 2)

4. Pokud jde o třetí z podmínek, za nichž je státní zásah do stanovení cen dodávek zemního plynu přípustný v rámci směrnice 2009/73 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem, podle které státní zásah musí stanovit jasně vymezené, transparentní, nediskriminační a ověřitelné požadavky veřejné služby a zaručit plynárenským podnikům Unie rovný přístup ke spotřebitelům, čl. 3 odst. 2 směrnice 2009/73 upravuje možnost uložení povinností veřejné služby obecně podnikům působícím v odvětví zemního plynu, a nikoliv pouze určitým podnikům. Kromě toho čl. 3 odst. 1 této směrnice stanoví, že členské státy zajistí, aby žádný z plynárenských podniků nebyl diskriminován z hlediska svých práv nebo povinností. Za těchto okolností nemůže mechanismus určování podniků pověřených povinnostmi veřejné služby *a priori* vyloučit žádný podnik působící v odvětví distribuce plynu.

(viz body 70, 71)